

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Naš kmet ne boče mogel več shajati.

Ako je človek pesniške narave, raduje se zdaj spomladi nove probujene narave, vse dobro obetajoče na polji, na travnikih in v sadonosnikih — morebiti (?) še celó v vinogradih (?). Toda malo je pesniško navdihnenih ljudi, največ jih je, ki trezno mislijo, ki hladno vse prevdarjajo, ki le bolj črno gledajo in ne pričakujejo dobrot od prihodnosti.

Kako peče domoljubnega človeka, kmečkega prijatelja v srece, ko vendar dobro vé, da kmet, obdelovalec lepe zemlje, ni srečen, da srečen in zadovoljen biti ne more. Ali je bil morebiti kedaj srečen in zadovoljen? Malokdaj! V starih časih ni bil sam svoj gospodar, marveč le tlačan svojega graščinskega gospoda, kateremu je moral tlako delati in desetino dajati. Ko se je l. 1848. tlaka odpravila, ko je nehala desetina, ko je bila pač vsa zveza z graščinsko gosposko pretrgana,

nadejal se je kmet boljših časov. Ti bi bili morebiti nastopili, ako bi bil znal modro in previdno ravnati, ako bi bile vse okoliščine bolj vgodno na njega uplivale. Prvi pogoj za kmetovalčevo srečo bi moralo biti to, da sprejme kmet nezadolžene grunte v svojo skrb in obdelovanje, grunte preskrbljene z dobrimi gospodarskimi poslopji, dobrim orodjem in z nekoliko živine. Kdor dobi tako posestvo v roke, dobro boče shajal. S pridnostjo in varčnostjo boče si še marsikaj prihranil, zlasti ako boče obdeloval grunt z domačimi ljudmi, posebno pa s svojimi otroki. Takemu kmetu boče seveda lahko plačevati davke, zavarovalnino, in skrbeti za svoje vsakdanje telesne in duševne potrebe.

Koliko pa je še dandanašnji takih kmetov? Vsaka vas nima med 40 in 50 kmeti enega več. Kako je to prišlo? Če mora kmet s tujimi ljudmi, hlapci, deklami, pastirji in delavci grunt obdelovati, ne boče se preveč pohvalil, če tudi sicer nima dolga. Ali navadno pa kmetje v dolgovih tiče,

PODLISTEK.

Slovenske posojilnice.

Spisal J. L. v K.

(Dalje.)

Poslovanje in delovanje.

Težko je posojilnico osnovati, a poslovati pri njej tudi ni lahka stvar. Da moč in veljava posojilnice raste, treba je, da se jej pridruži vedno večje in večje število udov. Pri sprejemanji novih zadržnikov pa je treba previdnosti. V zadrugo naj se ne jemljejo udje, kateri niso pošteni, ali kateri nimajo nikakoršnega imetja in tudi lepe službe ne. V tej stvari je seveda križ, kajti za vstop v posojilnico se bodo oglašali največ le taki udje, kateri prosijo posojila. Zavoljo tega je treba velike previdnosti, da se zadrugi že od začetka ne očita, da sprejema same ničle. Kdor pristopi k posojilnici, mora se podpisati. Pri posojilnicah z neomejeno zavezo znači njegov podpis, da se je z vsem svojim premoženjem zavezal, porok biti za mogoče izgube pri tem denarnem zavodu. Pridobil si je pa tudi veliko pravic, ki jih

ima pri zadrugi, n. pr. deležen je dobička, voljen je lahko v načelstvo in nadzorstvo, glasuje in stavi predloge pri občnem zboru. Kedar kdo postane ud, plača pristopnino (1 gold. ali 2) enkrat za vselej. Zdaj je mogoče, da dobi posojilo. Pri nekaterih posojilnicah je hvalevredno določilo, da mora slehern nov družabnik prej vložiti vsaj nekaj denarja (delež), recimo 5, 10, 15 gold. itd., predno je mogoče, da se mu dovoli posojilo. Druge posojilnice pa si pri posojilu vračunijo delež in tudi pristopnino, kar se udu pri izplačevanji odbije. Pri posojilih je običajno tudi, da se obresti naprej vplačajo od prejetega zneska.

Če je treba previdnosti, kedar se udje v drugo sprejemljejo, treba je še večje, kedar se posojila dovoljujejo.

Oboje naj se zgodi le v pravih sejah zadržnega ravnateljstva (načelstva), pri katerih naj boče vselej večina načelnikov navzoča. Pri dovoljevanji posojil naj se gleda na poštenje in premoženje prosilčevó. Če je veliko poštenja, zadostuje malo premoženje; če le malo poštenja, mora biti pa veliko imetja. Sploh je treba dobro

da je groza. Kako so v dolgove zabreli, ni treba razlagati. Vsaj veste. Nekateri je zadela ta neprilika, druge druga. Navadno so današnji kmetje prevzeli že od starišev zadolžena zemljišča, na katerih so bile več ali manj velike dedščine, če ne še drugi dolgovi. Teh dolgov se kmet navadno drugače ne more znebiti, da si denarja zopet drugod poišče, da pač eno luknjo zamaže s tem, da drugo naredi, ali kakor se navadno govori, — da preklada z rame na ramo. Ali dostikrat mora delati dolgove tudi vsled slabih letin, nesreč pri živini, požaru, pri pravadah itd. S temi dolgovi pa, zlasti, če so vknjiženi (ali če tudi niso), je vsekaj sebi in gruntu velike rane, ki se skoro nikoli ne dajo zaceliti. Če ga tudi upniki za glavnico ne terjajo, težko spravlja denar še za obresti, ker ga nima skoro kje vzeti za davke in zavarovalnino; vsaj mu včasih prede še za živež, za delavce, za obleko! Ako pa upniki še za kapital resno primejo, spravijo ga na boben. Upniki pa večkrat takrat radi dolžnika pograbi, ko že peša, ko ga stiskajo slabe letine in druge nadloge.

V teh opisanih in še dosta hujših stiskah je naš slovenski in marsikateri kmet druge dežele in narodnosti. Iz teh zadreg pa menda ne bode z lepa rešen. Dozdeva se nam, da so naši posestniki zdaj v tistih stiskah, kakor so bili v starem veku Grki v dobi Solonovi ali Rimljani v dobi tribunov Grakov. Tudi takrat niso omenjeni človekoljubi in postavodajalci družega sveta vedeli, kakor da bi se revnemu zadolženemu kmetskemu ljudstvu kar dolgovi celoma ali deloma odpustili. Skoro da tudi pri nas druge rešitve ne bode kakor te, da se premišljuje in to resno premišljuje, kje

poznati ljudi, katerim se posojilo dovoliti name-rava. Ako jih načelniki sami ne poznajo, poizvedujejo naj pri zaupnih možeh, pri duhovščini, županih, učiteljih itd. Pa načelstvo naj tudi samo naprosi nekatere poštenjake, do katerih se v potrebi za svet obrača. Kako je s prosilčevem premoženjem, s tem pa povedó grunte knjige, v kate-re naj se na vsak način gre pogledat. Predno se posojilo dovoli, naj se še poizve, v kakošen namen potrebuje prosilec denarja, in kje bode denar dobil, kedar bode treba vrniti. Z mirnejšo vestjo se posojilo dovoli takrat, če se vidi, da si bode dolžnik z izposojenim denarjem opomogel, in če je nekoliko verjetno, da mu bode moči, ob določenem obroku vrniti. Obroki naj se le kratki dovolijo; najboljše je, da se 6 mesečni obrok ne prekorači, zlasti če se daje posojilo na menice. Vsaj imajo ravno v tem posojilnice prednost pred hranilnicami. Kedar dobi kmet iz hranilnice na posodo, navadno ga ta dolg dosta ne skrbi. Da le obresti plačuje, pa ga hranilnica (n. pr. kranjska) na miru pusti. Posojilnice pa nočejo, da bi se

dobiti denar, da se konec stori ogromnemu zadolženju in da se zabrani vsaj deloma novo zadolženje.

I. L.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

V Ljubljani so sicer pri dopolnilnih volitvah v mestni zbor zmagali Slovenci, ker se Nemci in nemškutarji volitve niso udeležili, a prikazal se je pri tej priliki star slovanski greh — needinost. Stali so si nekoliko nasproti Slovence zoper Slovence. To škodljivo neporazumljenje se bo težko dalo odstraniti, in to zavoljo tega, ker je nekaterim Slovincem slovenska narodnost premalo pri srcu — več pa tako zvani „liberalizem“. Vrh tega menijo vse prve slovenske glave na Kranjskem, da je narodna enakopravnost na Kranjskem že izpeljana, ko se vendar pri nas le malo še slovensko uraduje, ko so vendar še vse naše srednje šole večinoma nemške, ko se vendar nemški živeli v Ljubljani na tihoma močno vtrjuje z ustanovami za nemške šole, nemške društva itd. Bodimo edini! Pustimo iz Nemškega k nam „privandrani“ liberalizem.

V državnem zboru se pretresuje državni proračun, v katerega se je tudi postavilo 25.000 gl. za stradajoče na Kranjskem, 10.000 gl. za reveže na Goriškem in 90.000 gl. za potrebne na Češkem. To se je tudi sprejelo z dostavkom, da sme vlada dati za Kranjsko več, ker se res kaže potreba mnogo več, kakor so to dokazali naši vrli poslanci. Pri proračunu se je oglašilo tudi več slovenskih poslancev. Vsi pač ne

kmet za dolgo časa zadolžil, marveč storjeni greh kmalu poravnal, kakor veli moder nauk: „Krepost ni, da se nikoli ne greši, ampak v tem je prava krepost, da se hitro pomota spozna in opusti“.

Pri posojilih, ki se ne vknjižijo, morajo biti poroki. Vsako dolžno pismo in menico naj podpiše razen dolžnika in njegove žene še najmanj en porok. Ali še boljše, da dva podpišeta. Če tudi je združnik, ki dobi na posodo, prva oseba, vendar se ne more posojilo dovoljevati brez porokov. Izjema je le tedaj, ako ud vzame le takošen iznesek, kakoršnega ima vložnega, ali pri zanesljivosti uda dvakratni znesek njegovega deleža. Brez porokov se morejo posojila dajati tudi pri zastavah. Da so poroki pošteni, na to je zelo paziti. Sicer trdni možje bodo dobili trdne in poštene poroke, slabim prošnjikom pa ne bode mogoče dobrih porokov dobiti. Previdnost bode od načelstva posojilnice torej terjala, da se tudi o stanju porokov prepričajo, da tudi zaradi njih v gruntne bukve pogledajo. Na dolžno pismo ali na menico naj se podpišejo dolžnik in poroki. Pri dolžnih pismih

bodo prišli na vrsto. A reči smemo, da so naši gospodje poslanci res vredni zaupanja, vselej delajo po našem geslu „vse za vero, dom, cesarja“, kolikor jim je le mogoče. Dr. Gregorec se je pritoževal o preziranju štajerskih in koroških Slovencev ter zahteval slovensko ali jugoslovansko narodno skupino; prof. Šuklje je zavračal Mladočehe, ker nasprotujejo češko-nemški spravi, potegnil se je po pravici za zatirane Slovane v Primorji. — G. dr. Ferjančič se je pritoževal o nezvestih Lahonih v Trstu in Primorji — pač po pravici! G. Klun je izvrstno obravnaval naše razmere — zlasti šolstvo. G. minister je mej drugim obljubil, da bode skrbel, da dá novejši nižji gimnaziji v Ljubljani izvrstnega ravnatelja. Pač prav je imel gospod poslanec, ko je zahteval, naj se tudi na Štajarskem, Koroškem in Primorskem vpeljejo slovenske sporedne šole v gimnazijah. Pravica to zahteva.

Prvega maja so se navadno veselili le dijaki srednjih šol, ker so imeli ta dan prost. Ali letos je šinilo skoro po vsej Evropi delavcem v glavo, da bi ta dan ne delali. Če se delavci sploh upirajo zavoljo prenizke plače, to je umevno; da bi si pa oni sami razen nedelj in praznikov delali še druge počitnice, to ne gre. Zoper to nameravano opuščanje dela izdala je vlada prepoved. Po večjih mestih in rudnikih pripravljene bodo vojaki, ako bode kaj nemirov. Bati se je res tu in tam hudega. Po nekaterih mestih je uže tekla kri. Pa od kod to! — Ker delavci in delodajalci izgubljajo vero — to je vzrok! Gorje svetu, ako bi se zgodilo, kakor želé nekateri tudi pri nas, da bi ljudje sploh duhovnom več ne verjeli!

sme se križec postaviti pred ime onega, ki pisati ne zna. V tem slučaju je treba pričeti. Na menici pa se morajo vsi, dolžnik in poroki lastnoročno podpisati, ako pisati ne znajo, morajo se podati k sodniji ali notarju, da se njih križec poveri ali legalizuje. To stane nekaj kolekov.

Kedar dolžno pismo ali menica zapade, treba je, da dolžnik plača. Kaj pa če ne plača? Terja naj se, da vsaj po malem vrača. Če se posojilnici ni bati izgube, more mu plačevanje na krajši ali daljši obrok podaljšati. O tem naj bosta poroka podučena. Ako poroka ugovarjata, da nista s podaljšanjem zadovoljna, treba je prevdariti, ali se bojita izgube, ali pa le nagajata, ker si z dolžnikom morebiti nista več prijatelja. V prvem slučaju je treba tožbo vložiti, (ako posojilnica ni zadovoljna z drugimi poroki, ki jih utegne dolžnik privedi), v drugem pa se naj ravnateljstvo na to ne ozira, kajti če nista zadovoljna, da se mu podaljša, pa naj ona za njega plačata.

Posojilnica ima več knjig; med njimi bi se smela ena knjiga zvati „črna“, ena pa „zlata“

Kaj je novega po širokem svetu?

Mnogo več novega — zlasti oziroma delavcev — nam ponuja naša domača država kakor tuje.

V **Italiji** nekako vre, kakor poprej. Pereče je zanje, ker manjka od dne do dne bolj denarja. Milijoni, katere so Italijani pograbili cerkvam, res nimajo teka. Krivičen vinar požré deset pravičnih.

Iz **Nemškega** se poroča, da namerava nemški cesar letos iti na Rusko. Baje bode ostal v tem velikanskem cesarstvu tri mesece ter si ogledal vsa večja mesta ruska. Imel bode seboj veliko spremstvo. —

Odstopivši stari nemški kancelar **Bismark** ne misli počivati, kakor je videti.

Angleži mislijo in poskušajo, kako bi pomirili uboge Irce, katerim so pred tremi sto leti pograbili vse posestvo, ker so bili ti zvesti katoličani. Reč bi radi napravili le polovičarsko — zato ne kaže nikacega vspeha.

Na **Japonskem**, velikem cesarstvu v vzhodnji Aziji, dobiva polagoma vse evropsko lice — tudi volitve imajo kakor pri nas. Tudi katoliška cerkev tamo napreduje jako hitro.

Piše se nam:

Iz Rudolfovega. — Kakor je bilo naznanjeno, imel se je v dan 23. aprila t. l. v dvorani našega „Narodnega doma“ vršiti koncert v korist podpornemu dijaškemu društvu, pod vodstvom preč. g. P. Hugolina Sattner-ja. Mnogo častitega občinstva se je vdeležilo te slavnosti, oziroma na blagi namen ter nadjajoč se, čuti izbrano godbo in petje. Željno smo pričakovali pričetne Weber-

knjiga. Črna knjiga je zapisnik dolžnikov, zlata knjiga je zapisnik hranilničarjev. Kdor prinese novce v shrambo, da od njih obresti dobiva, ta se zapiše torej v zlato knjigo. Posojilnice sprejemajo na obresti velike in male novce, morebiti še po 50 kr. Kdor prinese hraniti kaj denarja, dobi svojo hranilno knjižico, ki mora biti podpisana od dveh udov načelstva. Gledé odpovedanja hranilnih vlog imajo posojilnice različna določila v svojih pravilih. Naj boljša bi bila: 100 gold. (ali manj) naj posojilnica izplača brez odpovedi, za 300 gold. naj se odpoved naznani en teden popred, za zneske čez 300 gold. pa en mesec popred. Nekaj denarne zaloge mora posojilnica vedno imeti, da ne pride v zadrego pri odpovedi hranilnih vlog.

Vsaka posojilnica mora gledati, da pride sčasoma do svojega premoženja. Kar združniki vložijo in hranilničarji, to ni še lastnina posojilnice. Last posojilničarja je vstopnina in to, kar na obrestih več dobi, kakor pa izplača. Iz tega dobička se prvotno poravnava ustanovni stroški, kajti le

jeve ouverture k „Freischütz-u“, in čuj! Kot lahni veter, šumljajoč skozi visoki jelovi gozd, zadoneli so orkestralni glasovi v krvnem pp. po visokej dvorani. Lepe melodije so se čule v začetnem adagiu narašajoč v vedno večjo moč. Kot silni vihar pa prihrumi za tem mogočni „Molto Vivače“. Vse buči, gromi in se trese in v daljavi se čuje vedno bolj se bližajoče gromenje. Le sem ter tje ponehajo silni glasovi in lahne prijetne melodije se zibljejo v tresočem ozračji, pa le za malo časa, znova vse doni in bobni in naenkrat nastane tišina, le v daljavi se čuje še posamezni grom. Nebo se zvedri, veselo in slovesno doni v najlepšem soglasji lepa godba. Vse oživi in se veseli zopet jasnega, vedrega ozračja po prestanem tako ljutem viharji. Zadovoljno je bilo občinstvo, zadovoljen sme biti preč. g. pater kot dirigent, s tem lepim vspehom, katerega je dosegel s svojim orkestrom, katerega spretne moči je tako izborno vodil.

Pričelo se je petje. Mladi, krepki glasvi so blagodejno vplivali na poslušalce in čutil je vsakdo, da to poje dobro izvežban zbor, ki je kos svoji nalogi. Veselo so se čuli v Gerbič-evi „Spomladi“ nedolžni „kuku-klici“. Prav lepo je pel (sopran), že od prejšnjih let poznan dijak solist, „Serenado“, dobro spremljan z glasovirjem in goslimi. Tudi Schumann-ova „Zigeunerleben“ je dopadala, ker je bila precizno izpeljana. Prvo mesto med pesmi je pa zavzela Kreutzer-jeva „Večerna“, katero je pel izbran kvartet tako lepo in občutno, da je bilo občinstvo do skrajnosti navdušeno, ter je burno ploskalo, in akoravno so se morale sploh vse pevske točke ponoviti, vendar

malo posojilnic je tako srečnih, da bi pri krstu imele bogatega kuma. Kedar se več dobička nabere, deva se nekaj odstotkov na stran, t. j. v tako imenovano prihranjeno zalogo ali rezervni fond, ki bi se nikoli porabiti ne smel, ali k večjemu pri velikih izgubah naj bi se po njem seči smelo. Če se je odločilo že nekaj v rezervni fond, naj se potem porabi to, kar je ostalo, za odškodnino osebam, ki imajo posel in delo pri posojilnici. Vse, kar ima posojilnica, naj se skrbno shranjuje, knjige, zapisniki, dolžna pisma, menice, posebno pa denar. Za vse te reči naj bo posebna blagajnica, trdna in ognja varna, kamor naj se deva vse pod dvojnimi zaklepom; zlasti pri večjih posojilnicah je to treba. Kjer se poslovanje eni sami osebi zaupa, ondi je treba posebno pridnega nadziranja. Sleherni uradni dan, t. j. najmanj enkrat na teden, naj se načelniki pri svojih sejah prepričajo, ali je toliko denarja v kasi, kolikor knjige kažejo. Vse to naj se na tanko zapiše, kako se je vršila preiskava, in kaj se je našlo.

(Konec prihodnjič.)

je ta točka napravila najboljši vtis. Mendelsohn-ova „Maiglöckchen“ so dečki sè svojim krepkim sopranom in altom dosegli tudi burno pohvalo, vendar jo g. pevovodja ni ponavljal, ampak vstregel z nepričakovano „Vabilo k plesu“, kar je napravilo dober vtis. Gerbič-eva „Lovska“ je zaključila produkcijo. Krepko in navdušeno so peli naši čvrsti dijaki ta lepi zbor ter si pridobili zasluženno pohvalo.

Govoriti nam je še o Beethoven-ovem kvartetu. Predavali so to krasno nedosegljivo kompozicijo neumerljivega mojstra, blag. g. kapelnik Tuček violino, s katero nam je pokazal, da je umetnik na tem instrumentu. Kako sladke in mile glasove je privabil mrtvej violini, koliko občutka je vdihnil tem krasnim melodijam. Prelepo mu je odgovarjala v zadnjih stavkih „Andante cantabile“, viola, katero je igral preč. g. P. Hugolin sam. Kot iz ene strune so se zlivale melodije vprašajoč in odgovarjajoč ter dokazujoč, da sta obadva instrumenta v rokah fino izobraženih muzikov. — Dijak Hochreiter je na svojem okornem violoncelu dobro dovršil svojo vlogo. Le žal, da se tako klasična godba tak malo kedaj čuje v našem mestu, zatoraj pa tudi izrekamo preč. g. P. Hugolinu kot dirigentu tega krasnega večera nasrčnejšo zahvalo, da nam je pripravil tako veselo in zdravo muzikalično zabavo, ter kličemo: Bog ohrani še mnogo let našemu mestu tako čvrsto muzikalično izobraženega moža, da nam priredi še več in večkrat tako zdravih in izbornih muzikaličnih produkcij.

— k.

Iz Toplic. — 28. aprila. Včeraj smo imeli Topličani prav prijeten dan. Počastilo nas je „katoliško društvo rokodelskih pomočnikov“ pod vodstvom g. načelnika dr. Marinko-ta in gosp. pevovodje P. Otokarja.

Imeli so tu ob 10. uri službo božjo, pri kojej je govoril g. načelnik prav primerno o koristi dela. Obed je bil v topliškem poslopji, kjer je g. Kulavic skrbel, da so bili zbrani prav dobro postreženi.

Pravo veselje pa so napravili vrli rokodelci nam Topličanom po litanijah s svojim izvauredno lepim petjem ter z igro „Denar ali pa nos“. Pokazala je družba vnovič, da si res prizadeva splovnati svoj namen: rokodelce izobraževati vsestransko, blažiti srcé, bistrirati um. — Želimo le, naj nam vrlo društvo napravi še večkrat podobno veselje!

Iz črnomaljskega okraja. — (Nekoliko o razvoju našega šolstva v teku zadnjih 20 let). Pred vpeljavo nove šolske postave, to je pred letom 1870 bile so v šolskem okraju črnomaljskem sledeče šole: Četverorazredna ljudska šola v Črnomlji (tedaj glavna šola). Na

tej šoli so delovali katehet, kateri je bil ob enem tudi ravnatelj šoli, dva učitelja in jeden podučitelj. Dvorazrednici ste bili v Metliki in Semiču. Enorazrednice: v Adlešičih, Dragatuši, Podzemlji, na Planini, v Preloki, na Vinici in Vrhu. Bilo je tedaj v vsem okrajnem glavarstvu le 11 ljudskih šol. V tedanjem času so imenovane šole zado-stovale razmeram, tudi niso bile prenapolnjene, ker takrat je oče svojega otroka lahko pošiljal v šolo ali pa doma pridržal; kajti silil ga ni nihče. Ko pa je stopil v veljavo novi šolski zakon, kateri nalaga starišem dolžnost, pošiljati svoje otroke k rednemu šol-kemu poduku, bile so kmalu šole pre-napolnjene in treba je bilo graditi in razširjati že obstoječe.

Razširile so se: Dvorazrednica v Metliki najprej v tri- potem čvetorazrednico; v Črnomlji se je osnovala posebna dvorazredna dekliška šola, katera je pa zopet nehala, ko ste se bili otvorili šoli v Dobljčah in Petrovi vasi; dvorazrednica v Semiču v trirazrednico; enorazrednica v Dragatušu se je razširila najprvo v dvo-, pozneje v triraz-rednico; enorazrednice v Vinici, Podzemlji in Sta-rem trgu so se razširile v dvorazrednice. Na novo otvorile so se pa sledeče šole: Dvorazrednica v Štrekljenci; enorazrednica v Suhorji, Drašičih, Ra-dovici, Dobljčah, Petrovi vasi, Gribljah, Božakovem, privatna šola nemškega „Schulverein-a“ na Majerlu in ekskurendna šola v Bojancih.

Dandanes ima okraj naslednje šole: Dve čve-terorazrednici in sicer: v Črnomlji in Metliki. K temu se dostavi, da ima šola v Črnomlji še posebni razred za deklice tretjega in četrtega raz-reda; dve trirazrednici, namreč v Semiču in Dra-gatušu; štiri dvorazrednice in sicer: v Vinici, Pod-zemlji, Starem trgu in Štrekljenci; enorazrednic pa je 11 in sicer: v Adlešičih, Božakovem, Dob-ličah, Drašičih, Gribljah, Petrovi vasi, Preloki, na Planini, Radovici, Suhorji in na Vrhu.

Napravilo se je tedaj v zadnjih 20 letih devet javnih novih šol in ena zasebna šola; raz-širilo pa se je sedem šol. Ustanoviti se imajo še enorazrednice v Črešnjevcu, Tribučah, Radencah, Podgori in Čepljah, ker so obravnave že popol-noma dovršene.

Učiteljskih moči bilo je prej 15, a sedaj jih šteje okraj 34 in sicer 8 nadučiteljev, 19 učiteljev, 6 učiteljic in enega pomožnega učitelja. — Za šolo vgodnih otrok je v tem okraju 5468 in sicer 2647 dečkov in 2821 deklic. Od teh obiskuje vsakdanjo šolo 1915 dečkov, 1927 deklic, ponav-ljavno šolo pa 462 dečkov, 558 deklic, toraj skupaj 4862. Po veroizpovedi pripadajo vsi rimsko-ka-toliške ver, le ekskurendno šolo v Bojancih obis-kuje 49 otrok pravoslavnih, šolo na Štrekljenci in Suhorji pa nekoliko zjedinjenih Grkov. J. R.

Iz Podklanca. — V 7. št. „Dol. Novic“ opisuje nekdo, da je sadjereja in čebelarija tukaj opešala. V pojasnilo poročam sledeče: Sadjereja v ribniški dolini ni propala zavoljo nemarnosti, ampak žali Bog, zaradi nesreče. Pred tremi leti je jesenski sneg vse vrte pokončal. Zdaj vidim nekatere vrte vse znova zasajene, večinoma še pregosto. Nekateri posestniki so dobili drevesca od c. kr. kmetijske družbe kranjske, nekateri od graščine s Slapa v Vipavi, nekateri kopljejo div-jake v hostah in potem doma cepijo. Tako slišim, da je naš gospod učitelj Verbič v Sodražici in okolici veliko drevesec precepil. — Drevje pa ne rase kakor mavrahi. Čebelarija se v naši dolini jako pomnožuje, in še bolj se bode, ker so začeli iz tujih krajev trgovci sami hoditi semkaj čebele kupovat in se priporočajo, da bi se ž njimi se-znanili v trgovini za več let. Nekaj let je bila res slaba kupčija s čebelami, ali temu so bili le domači trgovci krivi, ker so za nje tako malo obetali, da niso skoraj še panjev plačali. Hvala Bogu! pretečeni teden bila sta dva g. trgovca v naši dolini in plačevala čebele od 8—10 gld. par panjev. Nakupila sta jih nekoliko tudi na bližnjih Blokah; danes sta se odpeljala na Rakek na že-leznico. Blaž Petrič.

S Čateža. — Preljube „Dol. Nov.“! Iz več krajev se kaj izvé — od nas ne z lepa kaj. Tudi zdaj vam nimamo kaj prijetnega povedati. Dne 7. aprila t. l. to je na Veliki pondeljek so prišli fantje iz Vel. Malence na Čatež. Vše po dnevu bi se bili radi topli v Zevnikovi krčmi. Ker se je pa vendar Francetu Zevniku z veliko težavo posrečilo odpraviti jih iz krčme, so menili vsi, da so prešli domov; pa varali so se, po noči med deveto in deseto uro prišli so nazaj preoblečeni ter oboroženi s kolci s čavljji obitimi ravno od nasprotne strani čez Čatež, da se jih ne bi nadjali.

Prigodilo se je, da se je šel mizarški pomoč-nik Jožef Hotko po večerji pred hišo, ki leži ob c. kr. cesti, hladit. Ker mu pa še niso ljudje v tem kraju poznani, je mislil, da so popotniki. Toda grdobe so ga napali ter bñli po glavi in po životu tako, da se je brez zavesti zgrudil na tla. Pridni in pošteni delavec zdaj bolan leži. Žalost-no, da je naša mladina vedno bolj sirova!

Od nekod z Dolenjskega. — V zadnjih „Dol. Nov.“ smo čitali, kako da so se naši rojaki res poprijeli žgane pijače, ki jim veliko škoduje na duši in na telesu — posebno pa v žepu. Ve-likokrat se pripeti, da žena nima doma soli ali mož mora imeti za glažek strupene pijače ali ka-kor pravimo brinjevec ali naj bolj rečeno heruš. Ako se ozreš ob nedeljah v krčmo ali pa tudi v prodajalnico, tu vidiš možake modrovati pri fra-keljcu strupene pijače, ki jim modrost daje, ka-tere pred eno uro gotovo še niso imeli. Pa ne

samo možje, tudi neke vrste ženske so se poprijele tega strupa. Dacar sam ima krčmo, kar ni prav, pri njem so najraje jezičnice. Bomo pa mi krčmarji dacarji postali.

Iz Divače se nam poroča, da se je banka „Slavija“ izkazala jako blagodušno nasproti pogorelcem v Dolenjih Ležečah. Izplačala je namreč štirim pogorelcem, ki niso imeli nikake pravice do odškodnine, iz milosti 500 gl.

Domače vesti.

(Premembe pri uradnikih.) G. Jern. Kilar, davkarski kontrolor v Vel. Lašičah, je premeščen v Ljubljano, na njegovo mesto pride novo imenovani kontrolor g. Fran Ravnikar. Davkarski pristav g. R. Maly gre iz Črnomlja v Ljubljano.

(Dekliška šola) ubožnih šolskih sester Notre Dame v Šmihelu pri Novem mestu je dobila pravico očitne šole.

(Slovensko uradovanje) bode vpeljala občina Smihel-Stopiče pod sedanjim vrlim županom g. Fr. Kastelicem.

(Slovensko poveljništvo) bode odslej imela požarna straža v Novem mestu. To je prav.

(Kmetijska podružnica) v Novem Mestu je pretekli teden razdelila nad 2500 kilogramov modre galice, katero so vinogradniki pri njej naročili, da bodo z zmesjo modre galice in apna škropili listje trt in s tem strupeno roso gotovo pregnali. Kdor še nima modre galice, naj se podviza ter pravočasno za njo oglasi pri vodstvu podružnice, to je pri načelniku g. Rih. Dolenc-u v Grmu, ali pa pri tajniku g. Otmarju Skale tu v Novem Mestu. Cena ji je za družbene ude po 31 kr., za neude po 33 kr. kilogram in vozarina 1 kr. od kilograma.

(Pri čitalničnem občnem zboru) dne 19. aprila 1890 so bili izvoljeni odbornikom in sicer gg.: Fajdiga Ignacij predsednikom, Verbič Lovro blagajnikom; odbornikom: Dr. A. Poznik, Senekovič Andrej, Škerlj Ivan, Sešek Franc, Krajec Ivan, Rozina Franc, Skale Otmar, Mehora Ivan, Kline Ignacij, Pauser Adolf, Dr. Prevc Franc. Čitalnični odbor je v svoji seji dne 25. aprila 1890 enoglasno sklenil, da se bode poroka nadvojvodine Valerije slovesno obhajala.

(Kmetijska podružnica metliška) imela bo 8. maja popoldne ob 3. uri svoj občni zbor v gostilni Iveta Pečariča v Metliki.

(Deželni odbor) je tudi fižola nakupil in ga poslal občinam na Dolenjskem, da ga razdelé med potrebne.

(Razpisane) so učit. službe v Črnomlju, Dragatušu, Smihelu pri Novem mestu, pri sv. Križu pod Litijo, na Catežu, Studencu in v Radečah.

(Podružnica sv. Cirila in Metoda) se je tudi v Kostanjevici ustanovila. 24. aprila bil je v prostorih „bralnega društva“ osnovalni shod.

(Na Mirni) je izvoljen županom g. Franc Neubauer, svetovalci so pa gg.: Anton Planinšek, Rugelj Fr., Urbančič Ivan in Kirn Anton.

(V Trebelnem) krški okraj, sestavljen je nov občinski zastop sledeče: Ivan Miklavčič iz Trebelnega, župan; Fran Žagar, Fran Peterle iz Trebelnega in Fran Slak iz Bajhovca, odborniki.

(Vikarijatna cerkev) v Krškem dobi novo okusno malarijo in barvaza stekla v oknih, kar bode vse na svoje stroške preskrbela velika dobrotnica preblagorodna gospa Josipina Hočevarjeva.

(Sv. Jurij) je bil letos popolnoma zelen in ves v cvetji, krasno so cvetele breskve, češnje, češplje, jabolane in hruške. Upati je toraj s božjo pomočjo dosta sadja. Tudi na travnikih in polji vse lepo kaže, deteljo so že pred sv. Jurijem po nekod kosili za malo polaganje, in rež je že tudi klasje pokazala. Bog varuj nas toče.

(Oglas!) Podpisano poglavarstvo naznanja spoštovanemu občinstvu, da bode dne 10. maja na Izodorovo i 1. avgusta t. l. v mestu Plešcih, kotara čabarskega sejem za razno živino i vsakovrstno blago. — Poglavarstvo občine Plešče.

Ante Čop, načelnik.

(Opomin vinogradnikom!) Ne pozabite kupiti modre galice za škropljenje trt. Po Belokranjskem se uže kaže strupena rosa na razvitih listih; tako nam piše od ondi gospod vino-rejec. Posestniki, bodte pametni in pomagajte si! Bog ne bode delal čudežev, da bi lenobo podpiral!

(Na Tolstem vrhu), fare Št. Jernejske je bilo poprej v navadi, da smo imeli vsako leto 24. maja shod, letos pa se je to spremenilo takó, da bo sv. opravilo 26. maja t. l. to je na binškoštni pondeljek ob deseti uri shod in sv. opravilo pri Mariji Pomagaj in sv. Roku. Vabijo se vsi romarji in čistilci obeh prav v mnogobrojnem številu priditi. Jože Franko, ključar.

Listnica uredništva.

G. Š. P. v R. Blagovolite nam svoje popolno ime povedati in svoje razloge zoper dotični spis, pa bodemo poslušali Vaše nasvete in Vam tudi s protirazlogi odgovorili.

Sejmovi na Dolenjskem:

V maju: 1. v Planini pri Črnomlju; 2. v Boštanju; 3. v Brusnicah; 5. v Novem Mestu, Dobrnčah, Krškem in Litiji; 8. v Toplicah; 12. na Vinici, v Vel. Loki pri Temenici in Zagorji (za Savo); 16. v Lukovcu, na Vidmu poleg Krke in v Žužemperku; 19. v Zatičini; 22. v Lašičah; 27. v Metliki, Bušečivasi in Radohovi vasi (Črnomlju 27. terek po kv. ned.); 29. v Hinah in na Igu; 31. v Mirnipeči.

Loterijske srečke.

Trst	19. aprila	21	65	23	90	11
Gradec	26. „	12	42	7	29	88

Zahvala.

Za milo sočutje mej boleznijo in ob smrti našega nepozabljivega soproga, oziroma očeta gospoda

Antona Weissa,

c. kr. žendarmarijskega stražmojstra v p, izrekamo vsem prijateljem in znancem, sosebno velebl. g. c. kr. okr. glavarju in p. t. gg. uradnikom, sl. žendarmarijskemu oddelku za spremstvo in krasni veneč, sl. mestni godbi, vsem iskreno zahvalo.

NOVOMESTO, dne 30. aprila 1890.

[99]

Žalujoči zaostali.

Zahvala.

Vsem prijateljem, znancem in sosedom, preč. duhovščini in sorodnikom, kateri so našega nepozabljivega očeta gospoda

Janeza Dulerja,

posestnika v Jurki vasi

k večnemu počitku v tako obilnem številu spremili, izrekamo srčno zahvalo.

Jurka vas, 20. aprila 1890.

[95]

Žalujoči ostali.

Zahvala.

Presrčno zahvalo izrekam vsem častitim sorodnikom, prijateljem in znancem za obilno vdeležitev pogreba moje drage ranjke žene

Marjete,

posebno pa tukajšnji prostovoljni požarni brambi, katera je nepozabno spremila k večnemu počitku.

MOKRONOG, dne 22. aprila 1890.

[97]

Emerih Krčelič.

Naznanilo.

Pet Tantum ergo, pet mašnih in deset Marijinih pesmi ter dva kratka Te Deum za mešan zbor zložil lg. Hladnik op. 10. Ta zbirka je posebno za mesec majnik primerna in stane vsled znižane cene samo 80 kr. — Dobi se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani in pri g. J. Krajcu v Novem mestu. [88]

Proda se hiša z vrtom

blizu Novega mesta. Cena 1000 gold.

Poizvedbe pri gosp. Perko, Novomesto št. 93.

Štev. 555.

Razglas!

Od c. kr. okrožnega sodišča v Rudolfovem se naznanja:

Za razprodajo v zapuščino dne 1. aprila v Št. Petru umrlega župnika Janeza Rome spadajočih premičnin, določi se dan na

7. maja 1890 dopoldne ob 10. uri

v vinogradu pod Ždinjovasjo, kjer se bode prodajalo okolo 60 veder vina, posodo, preše in druge reči.

na dan 8. maja 1890 dopoldne ob 10. uri

v Št. Petru, kjer se bode prodajalo pohištvo, junce, krave, konje, obleko, vino, posodo, les vsake vrste, vozove, prešiče in druge reči.

K tema narokoma vabijo se kupci s dostavkom, da se bodo reči tudi pod cenilno vrednostjo tistemu, kateri bo največ ponudil, proti gotovemu plačilu in proti temu, da kupljeno reč takoj odstrani, prepusti.

C. kr. okrožna sodnja v Rudolfovem

22. aprila 1890.

[84]

Zahvala.

Veleblagor gosp. Friderik vitez Schwarz, c. kr. okrajni glavar v Novem mestu je blagovolil za mestno in meščansko godbo 20 glđ. darovati, za kar se mu najtoplejša zahvala izreka.

NOVOMESTO, 24. aprila 1890.

Anton Vertačič,

stotnik meščanske garde.

[90]

Vabilo.

Vsi p. n. gospodje, katerim je meščanska in mestna godba mar, vabijo se k pogovoru dne 8. maja t. l. ob šesti uri zvečer v mestni dvorani.

NOVOMESTO, dne 24. aprila 1890.

Anton Vertačič,

v imenu mestne in mešč. godbe.

[91]

Razglas.

V Dolenjem Suhoru blizo farne cerkve in deželne ceste iz Rudolfovega proti Metliki, je naprodaj zidana hiša, zraven kos trtja in njive; prilika je jako vgodna za vzdržanje kročme ali kako trgovino.

Kupci naj se nemudoma pismeno ali osebno oglasijo pri podpisanim posestniku, kateri bo pogoje oznanil in ceno jako znižal.

DOLENJI SUHOR pri Metliki, 28. aprila 1890.

[98]

Marko Gergšič, h. št. 3.

Sejm v Brusnicah

3. maja 1890.

[81]

Županstvo.

Grunt na prodaj!

Četrť ure od Novega mesta, iz proste roke z vsem kmetskimi poslopjem, njive za čez 60 mernikov posevte, travnike, sadni vrt, in z listnatim gozdom. Ceno pove lastnik v Gotni vasi hlš. št. 5 pošta Novomesto. [39—3]

Hiša na prodaj

v Kostanjevici h. št. 20, poleg velike ceste in druga na dvorišči z zraven spadajočim poslopjem ter travniki, njivami in vinogradom. Ana Finsterwald. [92—1]

Toplice pri Novem mestu,

(30. stopinj R. gorka kopel),

odpró se 1. maja.

Tu se nahaja poštna in brzovjavna postaja. Najbližje železnične postaje so: Ljubljana, Litija in Videm. Sobe v gradu so po 70, 80 kr. in 1 gold. na dan. Ena kopel v I. bazenu velja 20 kr., v II. bazenu 7 kr. To je gotovo najcenejši kopelni kraj, pa tudi davnej znana najboljša kopel za bolnike. Za mnogoštevilno obiskovanje se priporoča

Kulavic,

zdravnik in najemnik kopeli.

[93—1]

Vrli deček,

kateri bi imel veselje priučiti se temeljito mizarstvu, naj se oglasi pri gosp. Antonu Kobe-tu, mizarškem mojstru v Metliki h. št. 20. [89]

Domačija,

to je hiša z gospodarskimi poslopji, njiva, travniki, se takoj iz proste roke prodaja. — Miha Vrček, Dol. Straža, pošta Novomesto. [79—2]

Dva hlapca,

pri konjih vajena sprejme v mesečno službo oskrbništvu graščine Graben. Plača 5 gld. Več pové lastnik Anton Vincenc Smola. [94—1]

Enega ali dva učenca,

katera imata veselje mlinarstva se učiti, sprejme takoj Jakob Pakiž, posestnik mlina in žage v Ponikvah pri Velikih Laščah [87—1]

Na prodaj grunt

obseza joč 27 oralov njiv, travnikov in hoste. Hiša in gospodarsko poslopje ter barem blago, vse v dobrem stanu, se prodaja takoj na drobno ali skupaj.

Jože Starič po domače Kovač,

Vel. Kal. Pošta Novomesto.

[83]

Zobozdravnik A. Paichel

bode ordiniral v Novem mestu v gostilni pri „SOLNCU“ [74]

od 7. do 14. maja.

ALOJZIJ RAJEC,

urur v Rudolfovem

naznanja p. n. občinstvu, da ima v svoji zalogi vsakovrstne, natančno regulirane sreberne žepne ure, stenske ure in ameriške budilnice, kakor tudi zlate in sreberne uhane, prstane, zlate murčke in sreberne verižice.

Popravila ur, prstanov, uhanov (murčkov) dobro in natančno po jako nizki ceni izgotovljam. Za dobro in natančno delo garantiram. [170—6]

Vino na prodaj!

70 veder dobrega vina od 5 do 7 gold. ima na prodaj

[82]

Matija Rifelj, Ždinjavas. Pošta Novomesto.

Hlapca išče

za oskrbovanje volov in sploh vsacega dela na gruntu, Matija Kurre iz Svibnika št. 12. pri Črnomlju.

Johana Lohbauer,

[96—1]

vdova knjigoveza v Novem mestu, ima še nekaj orodja, črk in filet za knjigoveze, kar prav po ceni prodaja.

Mlin na prodaj

s tremi tečaji, z 9 metrov visokim vodopadom, popolnoma nov, prostoren, s trpežno opravo, z žago, katero pa treba popraviti, s travnikom in njivami, eno uro od železniške postaje, po nizki ceni.

NB. Častiti čitatelji se uljudno prosijo, naj bi blagovolili na ta predmet opozoriti znance, ki bi tak kup nameravali.

Pogoji se zvedó pri Jan. Lenardu, Reichenburg, Štiajersko. [85—1]

Na prodaj imam:

200 veder vina in 300 centov sena.

[80]

Blaž Kovačič, posestnik Št. Rupert.

Dva „bicikelna“ Safoti, elegantna in najnovejša, z vso pripravo, ponuja po 180 gold. Jos. Paulin v Ljubljani. [86—1]

UNIFORME

za c. kr. državne uradnike izdeluje natanko po predpisu ter se gg. državnim uradnikom priporoča

Anton Weiss,

[67—2]

krojaški mojster v Rudolfovem.

Centke pošiljam na zahteranje franko.